

Степанова Т.В.

Одеський національний університет ім. І.І.Мечнікова

ЩОДО НЕДОЛКІВ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

1. Арбітражний (господарський) процесуальний кодекс України (далі - ГПК) прийнято 6 листопада 1991 року, і хоча він постійно вдосконалювався законодавцем, найбільш суттєві та вагоміші зміни до нього було внесено так званою “малою” судовою реформою. Зокрема, ГПК доповнено положеннями про рівність учасників перед законом і судом, про змагальність, гласність розгляду справ, змінено правила підсудності справ та її види, склад судових витрат, введено протоколи судових засідань та відповідно посаду секретаря судового засідання, а також наглядову інстанцію перегляду рішень першої інстанції перетворено в систему

апеляційних та касаційних судів з можливістю оскарження рішення до Верховного Суду України.

2. Однак внесені зміни не завжди є досконалими та самі з часом стали потребувати роз'яснення або, навіть, внесення відповідних змін та доповнень до ГПК України. Зупинимося на деяких з них.

3. Зокрема, у разі винесення Вищим господарським судом України (надалі - ВГСУ) ухвали про неприйняття скарги до розгляду з посиланням на п. 5 ч. 1 ст. 111-3 ГПК України, касаційна скарга подальшого руху мати не може. Оскільки можливість оскарження ухвал про відмову у відновленні пропущеного строку, винесеного касаційною інстанцією (ВГСУ), в ГПК не передбачена. Відповідно до ст.ст. 106 і 111-13 ГПК можуть бути оскаржені виключно постанови місцевих та апеляційних господарських судів і тільки у випадках, прямо передбачених ГПК або Законом України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом".

Наведений приклад розкриває один з найсуттєвіших недоліків чинного ГПК - Кодексом не передбачена можливість оскарження ухвал, що винесені касаційними інстанціями. Згідно колишнього АПК, сторони могли подати скаргу (ініціювати перевірку в порядку нагляду) на постанову арбітражного суду (ст. 93 АПК), постанови голови арбітражного суду та його заступника (ст. 97 АПК) та ін.

Тому слід визнати доцільним внесення відповідних змін до чинного ГПК, які б дозволяли оскаржувати ухвали касаційних інстанцій.

4. В ГПК України не встановлено строки, протягом яких господарський суд повинен викласти описову і мотивувальну частини рішення у разі, якщо за згодою сторін у судовому засіданні оголошено лише вступну та резолютивну частини рішення. А цей строк є дуже важливим, оскільки ст. 93 ГПК рахує строк подання апеляційної скарги або внесення апеляційного подання "з дня підписання рішення, оформленого відповідно до статті 84" ГПК.

Законодавець повинен чітко встановити цей термін, зокрема, доповнивши частину 3 ст. 85 ГПК України наступним положенням: "В останньому випадку господарський суд повинен викласти описову і мотивувальну частини рішення не пізніше, як у 3-денний термін після оголошення у судовому засіданні вступної та резолютивної частини рішення".

5. Здається невірним віднесення витрат на інформаційно-технічне забезпечення судового процесу до складу судових витрат (ст. 44 ГПК) та у зв'язку з цим поява додаткової підстави для повернення позовної заяви за неподання доказів сплати таких витрат (ст. 63 ГПК). По-перше, слід зазначити, що у разі, якщо до таких витрат належать аудіо-, відеозапис та використання інших технічних засобів, то ці засоби використовуються і в цивільному, і в кримінальному процесах, але витрати на їх застосування не належать до судових витрат за відповідними процесуальними кодексами. По-друге, далеко не по всіх процесах господарський суд застосовує аудіо-, а тим паче відеозапис. Тому, можливо, доцільнішим було б відшкодувати суду такі витрати лише у разі їх застосування у конкретному спорі.

6. Таким чином, діючий Господарський процесуальний кодекс України має ще певну низку недоліків, які мають бути найскоріше вирішені на законодавчому рівні, інакше широкомасштабна боротьба з правопорушеннями в економічній сфері і в подальшому буде мати серйозні прогалини.